

STUDIA WILANOWSKIE

XXIV

WARSZAWA 2017

MUZEUM PAŁACU
Króla Jana III
W WILANOWIE

Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie zakupiło w 2017 roku zespół 57 rysunków, w tym 54 Franciszka Marii Lanciego (1799–1875). To największy zbiór „obyczajowych portretów satyrycznych” z około połowy XIX wieku, jaki znajduje się w zbiorach polskich, a co ważniejsze – bezpośrednio związany z dziejami Wilanowa i jego właścicieli, jak wiadomo znakomitymi koneserami sztuki i kolekcjonerami.

O zamiłowaniu Lanciego do rysunków humorystycznych wiadomo było dzięki publikacji Jadwigi Jaworskiej w „Roczniku Muzeum Narodowego w Warszawie”¹; ten niewielki zespół pochodził z kolekcji Radziwiłłów w Nieborowie oraz z kolekcji Potockich w Krzeszowicach i znalazł się w zbiorach warszawskiego Muzeum Narodowego w 1946 roku. Jadwiga Jaworska w roku 1979 rozpoznała i opisała 19 z nich (15 objętych wspólną obwolutą, dwa luzem – pochodzące z Nieborowa oraz dwa inne ze zbiorów krzeszowickich)², identyfikując i objaśniając portretowane z humorem postaci.

O zespole rysunków Lanciego związanych z Potockimi i Branickimi w Wilanowie pisał też Krzysztof Załęski w artykule *Rysunki ze zbiorów wilanowskich w Muzeum Narodowym w Warszawie*³, zaś na marginesie innych rysunków ze zbiorów wilanowskich, przede wszystkim architektonicznych, o karykaturach wspominała także Krystyna Gutowska-Dudek⁴.

Wspomniany tu zespół karykatur znakomicie wpisuje się w rodzącą się w latach czterdziestych XIX wieku w Warszawie, Krakowie i Lwowie popularność satyrycznej interpretacji świata, wielkiego ożywienia prasy i specyficznego poczucia humoru w „stylu angielskim”, ale z francuskimi tradycjami. Warto przypomnieć pokrótce to zjawisko. Dotarło ono do Polski – jak pisali Hanna Górska i Eryk Lipiński⁵ – z pewnym opóźnieniem, a rozkwitło już w ostatniej ćwierci XVIII wieku⁶. Ożyło ponownie po 1815 roku – przede wszystkim dzięki wprowadzeniu nowych technik druku. Wśród pojawiających się wówczas tytułów szczególne znaczenie miał dodatek do „Pamiętnika Warszawskiego”, redagowany od 1816 roku przez Stanisława Kostkę Potockiego, za-

POTOCY I ZNAJOMI W ŻARTOBLIWYCH PORTRETACH FRANCISZKA MARII LANCIEGO

Dorota Folga Januszewska

1 J. Jaworska, *Architekt Franciszek Maria Lanci – karykaturzysta*, „Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie”, t. XXIII, 1979, s. 305–348.

2 *Ibidem*, s. 305.

3 K. Załęski, „Studia Wilanowskie”, t. VII, 1981, online: www.wilanow-palac.pl/download.php/3948/36_sw7_3.pdf (dostęp: 18 IX 2017).

4 K. Gutowska-Dudek, *Rysunki z wilanowskiej kolekcji Potockich w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie*, katalog, t. 2, Warszawa 1998, s. 80.

5 H. Górska, E. Lipiński, *Z dziejów karykatury polskiej*, Warszawa 1977, s. 72–73.

6 Od 1765 r. wychodził z inicjatywy księcia Adama Kazimierza Czartoryskiego warszawski „Monitor” pod redakcją Ignacego Krasickiego i Franciszka Bohomolca, wzorowany na angielskim „Spectator”. W 1770 r. pojawił się pierwszy numer czasopisma „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”.

tytułowany „Świstek Krytyczny”⁷, który szybko obudził reakcję i niezadkie, równie satyryczne odpowiedzi. Wilanów był więc od początku naznaczony przez swoich właścicieli specyficznym sarkazmem, nie dziwi więc, że w kontekście boomu satyrycznego następnych dekad znalazł tu Lanci świetne miejsce do rysunkowych studiów. Trudno pozbyć się wrażenia, że od czasu, kiedy w 1840 roku ukazały się pierwsze zeszyty *Muzeum śmieszności czyli album karykatur paryskich rysowanych przez Józefa Głowackiego*⁸ oraz *Zwierciadło Asmodeusza czyli galeria ilustrowana dziwactw i śmieszności*⁹ wrodzony rysunkowy talent znakomitego architekta rozkwitł także w tym kierunku. Był to zresztą okres bliskich kontaktów artysty z rodziną Potockich. Od 1844 roku Lanci przebywał w Warszawie i na zlecenie Augusta Potockiego wykonywał wiele prac architektonicznych w Wilanowie, na Służewie, w Falentach, w Międzyrzeczu, do lat sześćdziesiątych XIX wieku także w Warszawie¹⁰, wcześniej zaś dla Potockich w Krzeszowicach, Krakowie, ale też dla Radziwiłłów, Czartoryskich i innych spokrewnionych rodzin arystokratycznych. Jak wykazała Jadwiga Jaworska portretował także inne środowiska: lekarzy, nauczycieli, prawników, artystów, rezydentów w majątkach oraz licznych znajomych.

W zespole zakupionym w tym roku do Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie aż 15 rysunków i akwareli jest ściśle powiązanych z tym miejscem i bliskimi związkami rodzinnymi Potockich Piławitów. Cztery karykatury powstały najprawdopodobniej z okazji spotkania rodzin na ślubie Adama Potockiego (1822–1872) z Katarzyną Branicką (1825–1907) w Dreźnie 26 października 1847 roku. Są to: karykatura Józefa Potockiego (1800–1863); kompozycja w formie medalu: *Iuven[i]s Invulnerabilis [Zawsze Młody]* z głową Adama Potockiego (1822–1872), czyli Pana Młodego, a także przedstawienie księcia Adama Czartoryskiego (1770–1861) jako syreny. Zapewne także karykatura Konstantego Branickiego (1824–1884), sygnowana w Dreźnie 1847 roku.

W dwóch rysunkach z 1848 roku Lanci z humorem sportretował Augusta Potockiego (1806–1867): raz przedstawiając go z ojcem Aleksandrem (*La disparition des mollets – Zanik łydek*), raz zaś z golibrodą (*La douce Barbitonsure – Urocza golibrodka*¹¹).

Trzecia karykatura jest późniejsza i wyobraża na tle romantycznych ruin (w głębi) Augusta i Aleksandrę z Potockich Potocką (1818–1892), pomiędzy nimi zaś idącego mężczyznę z teką rysunków pod pachą (sam

7 Wychodził jeszcze przez kilka miesięcy po śmierci Stanisława Kostki Potockiego 14 września 1821 r.

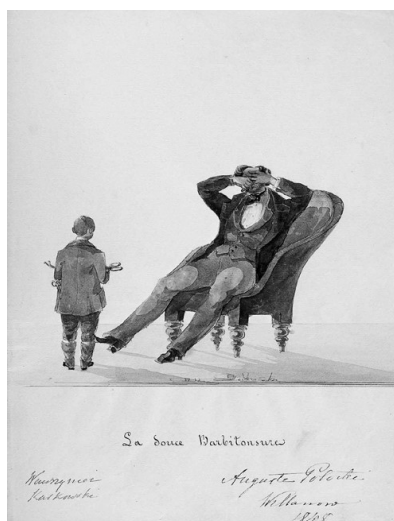
8 Zeszyt I–VI, Warszawa 1840.

9 Z 48 litografiami wykonanymi w Zakładzie Józefa Flecka w Warszawie. Opis zawartości obu czasopism zob.: K. Estreicher, *Bibliografia Polska XIX Stolecia*, t. IV, Kraków 1878.

10 Por. A. Bartczakowa, Franciszek Maria Lanci 1799–1875, seria: *Mistrzowie Architektury Polskiej*, Warszawa 1954 s. 4–5 i nn.

11 Lanci złośliwie używa tu rodzaju żeńskiego „la”.

Lanci?). Rysunek uzupełniony jest dopiskiem: *Ah! Le voila / qui s'en donne avec ce maudit Italien sans me consulter, mais je vais / la desuite mettre bon ordre* (No proszę, kto to zlecił temu przekłętemu Włochowi bez porozumienia ze mną, już ja doprowadzę do porządku) (il.42).

Do szczególnie charakterystycznych należą karykatury Franciszka Potockiego (1788–1853), za każdym razem portretowanego z tyłu, chudego, rudego i wysokiego – słynnego kolekcjonera i miłośnika sztuki, po którego śmierci wdowa sprzedała Potockim do Wilanowa całą jego cenną kolekcję numizmatów¹². Kawaler Orderu św. Stanisława I klasy (1825) – w jednym z przedstawień (*INIMICUS MEUS NON POTEST ET NON DEBET / DUCERE UXOREM*) wskazuje prawą dłoń na sentencję odwołującą się zapewne do jego drugiego związku małżeńskiego z młodszą o 24 lata Karoliną Koffler (1812–1885). Na drugim rysunku Franciszek podąża za żoną (*Franc ... le Téméraire – Franciszek Ryzykant*), prawą nogę opierając na zapalonej już bombie, dopisek poniżej dodaje pikanterii całej scenie: *Je T'ai donné une position d'avant poste magnifique / Je defendrais Tes flancs ma Biche mais l'ennemi peût / prendre Ton corps par derriere* (Dałem ci znakomitą pozycję na placówce, będę osłaniać cię z boku moja Łanio, lecz wróg może wziąć Twe ciało od tyłu).

s. 333 il. 42

Karykatury August Potockiego:
 1. z ojcem Aleksandrem(?)
 2. z golibrodą
 3. z żoną Aleksandrą i Lancim

Ciekawe jest, iż znane są aż trzy wersje tej sceny: powyżej wspomniana, zakupiona w 2017 roku do Wilanowa, druga w zbiorach British Museum w Londynie (nr inw. 1939.0711.3.28) oraz kolejna w Muzeum Narodowym w Warszawie – pochodząca ze zbiorów nieborowskich (inw. NB 3040). Na odwrocie tej ostatniej figuruje dopisek: *Franciszek Potocki / caricature montrée à l'empereur / qui en fit des gorges chauves* (Franciszek Potocki, karykatura pokazana cesarzowi, który podziwiał ten styl)¹³ (il. 43).

12 Pisze o tym Jadwiga Jaworska w cytowanym artykule: *Architekt Franciszek Maria Lanci...*, s. 316.

13 Zwrot „fit des gorges chauves” można przetłumaczyć idiomatycznie „aż go zatkało”, ale także jako „wyras podziwu” dla dzieła.

s. 334 il. 43

Karykatura Franciszka Potockiego (1788–1853)

i jego żony Karoliny (1812–1885),

Franc... le Téméraire:

1. Wersja ze zbiorów wilanowskich
2. Wersja ze zbiorów British Museum w Londynie
3. Wersja ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie

To jednak nie koniec uszczypliwości pod adresem Franciszka Potockiego i poślubionej przez niego w 1828 roku Karoliny Koffler. W 1850 roku Lanci przedstawił ich tańczących kankana: *Cancan illustré (Prześwietny Kankan)*¹⁴, z dopiskiem: *Danse toujours Cher libertin / je suis toute heureuse de t'obliger* (Tańcz codziennie, drogi Libertynie, do tego Cię cała szczęśliwa zobowiązuję). I w tym wypadku karykatura znana jest z drugiej wersji, przechowywanej w British Museum i pochodzącej z kolekcji księcia Karola Roberta Nesselrode (Карл Васильевич Нессельроде, 1780–1862), który w latach 1816–1856 jako minister spraw zagranicznych miał olbrzymi wpływ na politykę rosyjską w Europie¹⁵ (il. 44).

Do zakupionego zespołu należą też dwie karykatury z 1849 roku: Stanisława Potockiego (1824–1887), syna Aleksandra i wnuka Stanisława Kostki, przedstawionego galopującego na koniu na kolumnie jako Święty z Lefkady oraz na rysunku zatytułowanym *Les sérieux adieux pour la / terre promise (Poważne pożegnanie ziemi obiecanej)*.

Do wilanowskich bywalców należeli też z pewnością: *dzieciący doktor* Janota (1849), pani Plewko z domu Niepokulczycka zwana przez Lanciego *La Mère Papesse* (Papieżyca) oraz bliżej nierozpoznana postać (pan Kirceleński?) w fotelu na kółkach z pieskiem, kompozycja skomentowana: *Etre trainé par sa Femme c'est une / belle recompense dans la vie (Być ćwiczoną przez swą żonę jest to piękne zadośćuczynienie w życiu)* (il. 45).

Pozostałe karykatury doskonale ilustrują barwne postaci ówczesnego życia w Warszawie, Krakowie i zapewne w Wiedniu, do zespołu należą rysunki przedstawiające: panią z Iwanowskich Gruszecką, Józefinę Poniatowską, Pawła Sapiechę syna (*Kaczorek Anglomanius*), księcia Stanisława Jabłonowskiego, hrabiego Romana Załuskiego,

14 W j. francuskim *cancan* – to także plotka, tytuł może więc mieć drugie znaczenie: Słynna plotka.

15 H.N. Ingle, *Nesselrode and the Russian rapprochement with Britain, 1856–1844*, University of California Press 1976.

s. 335 il. 44

Karykatura Franciszka Potockiego (1788–1853) i jego żony Karoliny (1812–1885), *Le Cancan illustré*:
 1. Wersja ze zbiorów wilanowskich
 2. Wersja ze zbiorów British Museum w Londynie

Zygmunta Platę, Stanisława Platę (*I dolci contrasti*), Edwarda Rembowskię (jako *Rembo Magnus* oraz w drugiej karykaturze jako *Le Grand Reptile...*), Ludwikę Małachowską, Onufrego Małachowskię (*Le Crachat Neophyte*), księcia Maksymiliana Jabłonowskię, konsula Austrii (*Une malheureuse Metempsycose*), Rogera (Ryszarda) Raczyńskię, Andrzeja Zamoyskię, Pułkownika Strzyżewskię (*Perfider*), Marię Łempicką Tyszkiewicz, Adama Worcznickię (*Une forte Alene*), pana Theis, konsula generalnego Francji, pana Sarnowskię (*Choć Szelmeczko dejże pyska*), gen. Tomasza Łubieńskię, gen. Skarzyńskię, architekta Jana Radziwońskię, bpa Dobrowolskię (*Tentare non nocet*), panią Niepoku(l)czycką, Bolesława Chodkiewiczę (jako *Korotkiewiczę mis en infusion...*), Leokadię Woroniecką (jako *Soufflet Patent*), pana Grodeckię (*Przeklęty Morison*), Gustawa Olizera, Pauline Zbyszewską (*La Miracolossima*), [Ignacego] Panlego – bibliotekarza „Pod baranami”, Eugeniusza Rembelińskię, Augusta Cieszkowskię, Leona Skorupkę, pana Kuczkowskię, Jana Radzwońskię. Jedna z akwreli przedstawia nierozpoznaną postać sportretowaną jako *La malediction du Don*.

s. 336 il. 45

Wilanowscy bywalcy:
 1. Onufry Działot – *Le Docteur Enfantin*
 2. Pani Plewko z d. Niepokuczycza – *La Mère Papesse* (nr inw. Wil. Wil.6240/30);
 3. Franciszek Kisieleński(?)

W zakupionym zespole są też dwa rysunki (karykatura Pana Lewickiego i Maurycego Potockiego), sygnowane: *rys. Kurowski*, autorstwa Józefa Szymona Kurowskiego (1809–1851), znanego litografa, który po wielu latach działalności w Italii, Wiedniu i krajach niemieckich, około 1850 roku powrócił do Krakowa.

Cały zespół jest interesującym, krzywym zwierciadłem zwyczajów i powiązań towarzyskich i stanie się wkrótce przedmiotem osobnego opracowania.

SUMMARY

The Potocki family and their friends in the humorous portraits by Franciszek Maria Lanci

In 2017 the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów bought a set of 57 drawings including 54 drawings by Franciszek Maria Lanci (1799–1875). It is the largest set of "satirical portraits of society figures" by one author dating from the middle of the 19th-century to be found in the Polish collections, and, what is more, it is a set directly linked with the history of Wilanów and its owners who, as is generally known, were art connoisseurs and collectors.

Franciszek Maria Lanci stayed in Warsaw from 1844 onward. He was behind many architectural projects undertaken by the Potockis and by families related to them; he was active in Wilanów as early as in 1840s. His drawings are a less well known part of his oeuvre. They show, in a somewhat distorted fashion, various well-known figures of that era. He portrayed his friends, artists, medical doctors, and especially Polish aristocrats, including, several times, August Potocki (1806–1867), Aleksandra Potocka nee Potocka (1818–1892) and Franciszek Potocki (1788–1853). Interestingly, variants of some of these drawings are currently held in the British Museum in London and in the National Museum in Warsaw.

The set will be a topic of a separate publication.

Keywords: Franciszek Maria Lanci, humorous portraits, Potoccy, Franciszek Potocki, August Potocki

- s. 124 (il. 36) Jules, książę de Poliganc, ryt. „Julien”, wyd. Lith. de V. Ratier, 1826–1830, sygn. ark:/12148/btv1b540010536, wł. Bibliothèque nationale de France
- s. 131 (il. 37) Henryk Lubomirski jako Amfion grający na lirze w otoczeniu najad przedstawiających Yolandę de Polignac, jej córkę Aglaé de Guiche i Julię Lebrun – córkę malarki, Élisabeth Louise Vigée-Le Brun, fotografia obrazu, sygn. ark:/12148/btv1b84189265, wł. Bibliothèque nationale de France

Hrabia Franciszek Potocki (1788–1853) – zapomniani kolekcjoner dzieł sztuki

Agnieszka Woźniak-Wieczorek

- s. 160 (il. 38) *Portret hrabiego Franciszka Potockiego (1788–1853), syna hrabiego Wincentego Potockiego i Anny z Mycielskich*, Charles Etienne Pierre Motte (1785–1836), litografia, 1825–1836, sygn. G.10347/III, wł. Biblioteka Narodowa
- s. 164 (il. 39) *Relikwiarz Czerwiński*, lit. Henryk Walter, rys. Bolesław Podczaszyński i Jan Drewnańczyński, wyd. Maksymilian Fajans (1825–1890), chromolitografia, sygn. DI 5642/H1, wł. Muzeum Narodowe w Warszawie

Kolekcja obrazów hrabiego Franciszka Potockiego (1788–1853) w świetle wybranych źródeł archiwalnych

Agnieszka Woźniak-Wieczorek

- s. 175 (il. 40) *Katalog Obrazów* [Franciszka Potockiego], Archiwum Gospodarcze Wilanowskie, Archiwum Franciszka Potockiego, sygn. 145, s. 1, wł. Archiwum Główne Akt Dawnych
- s. 176 (il. 41) *Prorok Zachariasz(?)*, Jan Lievens (1607–1674), przypisywany, 1630 – ok. 1650, ol., pł., nr inw. 1188, wł. Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki, fot. Anna Stankiewicz

Potoccy i znajomi w żartobliwych portretach Franciszka Marii Lanciego

Dorota Folga Januszewska

- s. 195 (il. 42.1) Karykatura Augusta Potockiego z ojcem Aleksandrem(?), Franciszek Maria Lanci, poł. XIX w., papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 18 x 25,3 cm, nr inw.

Wil.6240/12, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki

- s. 195 (il. 42.2) Karykatura Augusta Potockiego i Wawrzyńca Karkowskiego, Franciszek Maria Lanci, 1848, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 17,8 x 25,3 cm, nr inw. Wil.6240/11, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 195 (il. 42.3) Karykatura Augusta Potockiego, jego żony Aleksandry i Franciszka Marii Lanciego, Franciszek Maria Lanci, 1850, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 18,3 x 25,4 cm, nr inw. Wil.6240/18, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 196 (il. 43.1) Karykatura Franciszka Potockiego i jego żony Karoliny, *Franc ... le Téméraire*, Franciszek Maria Lanci, 1848, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 17,9 x 25,3 cm, nr inw. Wil. 6240/19, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 196 (il. 43.2) Karykatura Franciszka Potockiego i jego żony Karoliny, *Franc ... le Téméraire*, L. Kiel(?), ok. 1800–1850, nr inw. 1939.0711.3.28, wł. British Museum
- s. 196 (il. 43.3) Karykatura Franciszka Potockiego i jego żony Karoliny, *Franc ... le Téméraire*, Franciszek Maria Lanci, papier, akwarela, ołówek, werniks, wym. 26,5 x 18,4 cm, nr inw. NB 3040, wł. Muzeum Narodowe w Warszawie
- s. 197 (il. 44.1) Karykatura Franciszka Potockiego i jego żony Karoliny, *Le Cancan illustré*, Franciszek Maria Lanci, 1850, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 17,8 x 25,3 cm, nr inw. Wil. 6240/20, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 197 (il. 44.2) Karykatura Franciszka Potockiego i jego żony Karoliny, *Le Cancan illustré*, L. Kiel(?), ok. 1800–1850, nr inw. 1939,0711.3.31, wł. British Museum
- s. 197 (il. 45.1) Karykatura Onufrego Działoty, *Le Docteur Enfantin*, Franciszek Maria Lanci, 1849, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 18,2 x 25,4 cm, nr inw. Wil.6240/6, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki

- s. 197 (il. 45.2) Karykatura Pani Plewko z d. Niepokuczyckiej, *La Mère Papesse*, Franciszek Maria Lanci, 1849, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 18,3 x 25,3 cm, nr inw. Wil.6240/30, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 197 (il. 45.3) Karykatura Franciszka Kisieleńskiego(?), Franciszek Maria Lanci, 1849, papier, akwarela, ołówek, piórko, wym. 18,3 x 25,3 cm, nr inw. Wil.6240/31, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki

Vue d'optique – osiemnastowieczna grafika 3D w zbiorach wilanowskich

Marek Letkiewicz

- s. 201 (il. 46) *Vue des Berceaux du Jardin de S.E. le Général Comte d'Althan en Allemagne*, wyd. Nicolas-Jean-Baptiste de Poilly (1707–1780), Paryż po 1742, nr inw. Wil.4315, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 203 (il. 47) Zograskop optyczny, autor nieznaany, Anglia, ok. 1770, drewno, szkło, toczenie, intarsja, nr inw. Wil.6139, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Agnieszka Indyk
- s. 203 (il. 48) Rysunki przyrządów optycznych, w tym oznaczony jako Fig. II egzemplarz zograskopu skrzynkowego, grafika z dzieła Edme Gilles'a, *Novuelles récréation physiques et mathématiques...*, t. 2, Paris 1799, pl. 25, s. 150
- s. 205 (il. 49.1) (u góry): *Vue Perspective du Berceau merveilleux qui est dans le Jardin du Gouverneur a Pondichery...*, wyd. Jacques(?) Gabriel Huquier (1730–1805), po 1760, nr inw. Wil.4325, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki; symulacja efektu zniekształcenia grafiki przez pozorne, żaglaste ugięcia jej powierzchni w optyce dwustronnie wypukłej soczewki, oprac. Marek Letkiewicz
- s. 205 (il. 49.2) (rząd środkowy po lewej): pole widzenia lewego oka, oprac. Marek Letkiewicz
- s. 205 (il. 49.3) (rząd środkowy po prawej): pole widzenia prawego oka, oprac. Marek Letkiewicz
- s. 205 (il. 49.4) (u dołu po lewej): *Vue du Capitole*, nieznaany, ok. 1760, nr inw. Wil.4323, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki

- s. 205 (il. 49.5) (u dołu po prawej): komputerowa symulacja działania podwójnego pryzmatu, z nałożonymi na siebie obrazami odchyłonymi horyzontalnie przez dwa przeciwnie skierowane pryzmaty, oprac. Marek Letkiewicz
- s. 208 (il. 50) *Vue de la Superbe Place de St. Marc a Venise*, wyd. Louis-Joseph Mondhard (1759–1780), Paryż ok. 1760, nr inw. Wil.4324, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 215 (il. 51) *Vue du Jardin de Plaisance de l'Axa-rienne*, wyd. André Basset młodszy, Paryż ok. 1770, nr inw. Wil.4320, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki
- s. 218 (il. 52) *Vue du Cabinet de Lauriers de l'Isle de Naxos*, wyd. André Basset, Paryż ok. 1760, akwaforta, miedzioryt, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Wil.4322, fot. Wojciech Holnicki
- s. 218 (il. 53) *Decoration de Théâtre en vue d'Optique*, wyd. Wichnyther i Jacques Chéreau (1688–1776), Londyn–Paryż 1761, wym. 26 x 41,7 cm, nr inw. Wil.4318, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Wojciech Holnicki

Działalność Augusta i Aleksandry Potockich w zakresie kolekcjonerstwa antyku

Piotr Jaworski

- s. 238 (il. 54) Portret Augusta Potockiego, przed 1867, sygn. F.14772, wł. Biblioteka Narodowa
- s. 238 (il. 55) Portret Aleksandry Potockiej, ok. 1860, sygn. F.13884/AFF.1-12, wł. Biblioteka Narodowa
- s. 240 (il. 56) *Wnętrze gabineciku z starożytnościami greckimi i etruskimi*, rys. Kazimierz Waroczewski, ryt. Adam Malinowski, Warszawa 1877, [w:] *Willanów. Album widoków i pamiątek*, H. Skimborowicz, W. Gerson, po s. 12, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
- s. 250 (il. 57) Przysionek, rys. Ludomir Dymitrowicz, ryt. P. Dziedzic, [w:] *Willanów. Album widoków i pamiątek*, H. Skimborowicz, W. Gerson, s. 33, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
- s. 251 (il. 58) Ściana z rozmieszczeniem fragmentów lapidarnych z oznaczeniami od numeru 1 do 44. Na marginesie spis fragmentów

NOTY O AUTORACH

Katarzyna Adamska, absolwentka Instytucji Kultury Polskiej i Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego; obecnie zatrudniona w Zakładzie Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Narodowej.
(k.adamska@bn.org.pl)

Zuzanna Flisowska, absolwentka historii sztuki i teologii, doktorantka na Wydziale „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego; pracownik Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Interesuje się związkami teologii i dziejów myśli o sztuce, a także nowożytną grafiką, zwłaszcza o tematyce biblijnej.
(zflisowska@muzeum-wilanow.pl)

Dorota Folga Januszewska, historyk sztuki, muzeolog, krytyk; profesor ASP i kierownik zakładu Teorii Wydziału Grafiki Akademii Sztuk pięknych w Warszawie, wicedyrektor Muzeum Pałacu króla Jana III w Wilanowie; w latach 2008–2014 dyrektor Instytutu Muzeologii. Autorka studiów muzeologicznych na UKSW w Warszawie; w latach 1979–2008 pracownik Muzeum Narodowego w Warszawie; członek ICOM i AICA, prezydent PKN ICOM oraz SAREC/ICOM, ekspert RE ds. muzeów oraz NCN w projekcie UE JPI Cultural Heritage, ekspert w programach MNiSW, członek zespołu NPRH, wielu rad naukowych i muzealnych; autorka ponad 300 publikacji z zakresu muzeologii, teorii i sztuki XVII–XX w., kuratorka 54 wystaw.
(dorotafolgajanuszewska@muzeum-wilanow.pl)

Aleksandra Głowacz, edukatorka muzealna, historyczka sztuki, absolwentka Wydziału Historycznego oraz Podyplomowego Studium Muzealnego na Uniwersytecie Warszawskim; obecnie kierownik Działu Edukacji w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Autorka programów edukacyjnych Muzeum, adresowanych do grup szkolnych, konkursów dla młodych projektantów „Edukacyjny plac zabaw”, „Pojazd badawczy”, „Zabawka z pasją”. Koordynowała międzynarodowy projekt edukacyjny „Discovering European Heritage in Royal Residences”, wyróżniony w konkursie Sybilla 2011 oraz projekt „Wymiana doświadczeń w Europie – wspomaganie mobilności profesjonalistów z muzeów-rezydencji”.
(aglowacz@muzeum-wilanow.pl)

Elżbieta Grygiel, od 11 lat pracuje w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, obecnie kieruje Działem Komunikacji Społecznej. Doświadczenie menedżera kultury zdobywała w Fundacji Bato-

rego (od 1992), była też kierownikiem programu międzynarodowej wymiany kulturalnej (Arts & Culture Network Program of Open Society Institute) realizowanego w 26 krajach Europy i Azji (1999–2002); jako kurator wilanowskiego programu *Silva rerum* wzmacnia kontakty muzeum ze środowiskiem uniwersyteckim, wydaje książki i popularyzuje wyniki badań naukowych w kompendium wiedzy na stronie internetowej www.wilanow-palac.pl/pasaz, organizuje konferencje i seminaria; jako członkini zarządu Association des Résidences Royales Européennes (od 2008) inicjuje i wspiera programy współpracy w sieci europejskich rezydencji królewskich. Jest członkinią ICOM, autorką artykułów o sztuce, edukacji przez sztukę i recenzji książek.
(egrygiel@muzeum-wilanow.pl)

Piotr Jaworski, archeolog i historyk, absolwent Uniwersytetu Warszawskiego; adiunkt w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i kierownik Zakładu Archeologii Klasycznej UW. Specjalizuje się w archeologii klasycznej, dziejach zainteresowań starożytnych i kolekcjonerstwa antyku w Polsce oraz numizmatyce antycznej; uczestniczy w badaniach archeologicznych w Bułgarii (Novae), Egipcie (Marea), Gruzji (Gonio-Apsaros; Dzalisi), Libanie (Chhîm; Jiyeh), Libii (Ptolemais), i Ukrainie (Olbia) (stefan.benito@wp.pl)

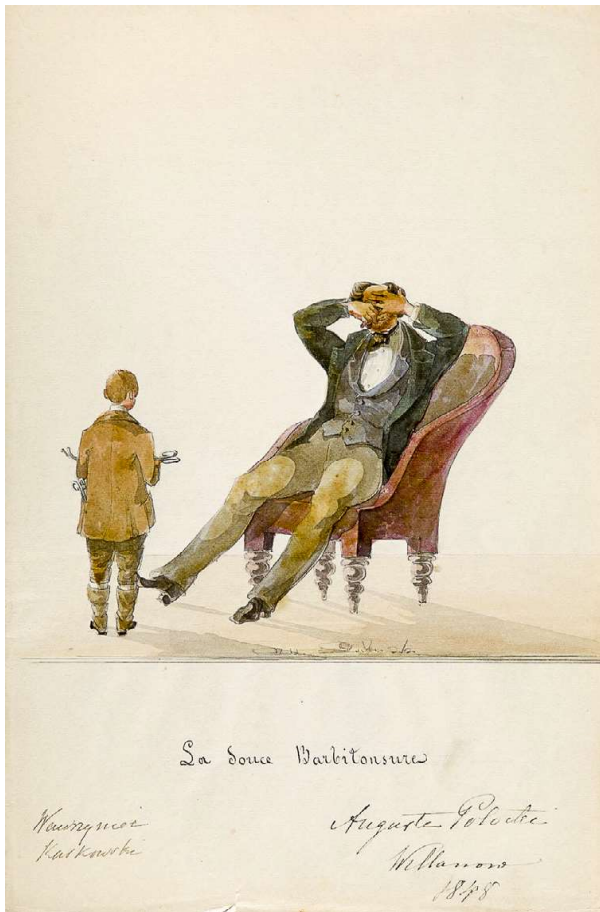
Magdalena Kulpa, wieloletni pracownik Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, zajmuje się opracowywaniem materiałów źródłowych i prasowych związanych z rezydencją wilanowską i jej dawnymi właścicielami, ze szczególnym uwzględnieniem Stanisława Kostki Potockiego; kurator międzynarodowego projektu badawczego „Winkelmann – Potocki. Mistrz i uczniowie” mającego na celu przeprowadzenie badań nad źródłami koncepcji estetycznych, edukacyjnych, kolekcjonerskich i muzeologicznych Johanna Joachima Winkelmanna i Stanisława Kostki Potockiego oraz recepcji ich idei w Europie Środkowej.
(mkulpa@muzeum-wilanow.pl)

Marek Letkiewicz, dr historii i historii sztuki, adiunkt w Zakładzie Sztuki Mediów Cyfrowych Instytutu Sztuk Pięknych na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zajmuje się: archeologią mediów wizualnych (autor ok. 50 artykułów naukowych), eksploracją mediów audio-wizualnych jako nowego narzędzia nauki (scenarzysta i realizator ok. 40 dokumentów TV), oraz działaniami artystycznymi w zakresie sztuki mediów

il. 42.1

il. 42.2

La source Barbitonsure

Wassiliosz
Karkowski

Auguste Potocki
W. Haras
1848

il. 42.3

Ah! le voilà
qui s'en donne avec ce maudit Italien sans me consulter, mais je vais
là-dessus mettre bon ordre
M. Lanie. Auguste Potocki. 1850 Alexandrine Potocka

il. 43.1

il. 43.2

il. 43.3

il. 44.1

il. 44.2

il. 45.1

il. 45.2

il. 45.3

